

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

ativé počasí, ap., ukončen; avšak dosavadní stav ukazuje, že alespoň podstatná část - ne-li celá křídla byla Kelty vystavěna.

O posici hlavního vstupu do hradiště v tomto místě valového tělesa a ve všech epochách jeho rozkvětu lze ztěžji pochybovat již na základě přirozené konfigurace terénu, ze strategických důvodů ap.; v ostatních směrech jsou svahy natolik srázné, že nelze vyhledat situaci, která by splňovala možnost plynulé komunikace tak, jako zde. Vnitřní křídla bránového systému se i po vnější stránce stavebně diferencují od hlavního, průběžného masivu valového tělesa celkovou povahou svého provedení. Nejvyšší bod valového systému oproti úpatí z vnější, čelné /slavkovské/ strany, proti vodní nádrži, dosahuje 14,50 m; střední /průměrná / výška protilehlé větve valu přesahuje 9,00 m. Způsob jeho stavební koncepce se zdá podle vnějších znaků jednotlivým svým záměrem i provedením; obě vnitřní křídla brány se z tohoto pojetí po stránce formální vymykají a jsou tedy souhlasné i v tomto směru s dosavadními výsledky terenního výzkumu.

Deštivé počasí v závěru výzkumné sezony značně omezilo objevné práce a zcela vyloučilo pokračování plánovaného průzkumu valového tělesa v tzv. "Rusavské bráně".

Keltisches Oppidum Hostýn, Gemeinde Chvalčov, /Bez. Kroměříž/. In der heurigen Grabungssaison schritten die Abdeckungen der neu abgesteckten Flächen auf einer sehr markanten Terrainstufe fort. In diesem, bereits sehr nahen Teil des Gipfelplateaus der Akropolis, überwogen Metall- sowie Keramikfunde namentlich latènezeitliche. Nur ein kleiner Teil der Funde gehört in den hallstattzeitlichen und in ältere Zeitabschnitte und in den oberen Schichten finden wir nur unwesentliche Reste einer mittelalterlichen Besiedlung.

Im westlichen Flügel der "Slavkover Pforte" hat man zuerst einen schmalen Schnitt durch seinen Körper beendet und der Wasserbehälter wurde bis zum Niveau der schlammigen Anschwemmungen entwässert. Dieser Schnitt wurde dann nach und nach in nördlicher Richtung zu einer Flächenabdeckung erweitert. Unter einer Lehm- und Mergelschicht, in Richtung zur Mitte des Behälters abfallend, befand sich eine schwächere, dunkle bis schwarze Kulturschicht. Der Zentralteil des Wallkörpers bestand aus dem Kern, der aus ziemlich umfangreichen Felsbrocken zusammengesetzt war, mit gestampftem Lehm und Mergel ausgefüllt. Auf der Seite in Richtung zum Wasserbehälter beginnt sich eine Andeutung einer regelmässigen Steingruppierung abzuheben, die Aussenseite, vielleicht aus Gründen der grösseren Höhe des Wallkörpers, ist in dem bisher abgedeckten Teil abgerutscht.

Im Inhalt der Baumassen, nachweisbar im intakten Zustand erhalten, wurden in der bisherigen Grabungsphase nur Bruchstücke latènezeitlicher Keramik gewonnen, und zwar von der gesamten Fläche des untersuchten Teiles und aus allen Tiefen. Der Schnitt des Wallkörpers konnte schon mit Rücksicht zu dem Umfang der manuellen Arbeiten nicht beendet werden, jedoch zeigt der derzeitige Stand, dass zumindest ein wesentlicher Teil - wenn nicht die ganzen Flügel - von Kelten erbaut wurde.

Von der Lage des Haupteintrittes in den Burgwall an dieser Stelle des Wallkörpers und in allen Epochen seiner Blütezeit kann schwerlich schon aufgrund der natürlichen Terrainkonfiguration aus strategischen Gründen u. ä. gezweifelt werden. Die Innenflügel des TorSystems differenzieren auch von der äusseren Sicht im Aufbau von dem durchlaufenden Hauptmassiv des Wallkörpers. Die Art seiner Baukonzeption scheint nach den äusseren Merkmalen einheitlich durch sein Vorhaben sowie Durchführung zu sein; beide Innenflügel der Pforte entziehen sich von formaler Sicht dieser Auffassung und sind daher auch in dieser Richtung mit den bisherigen Ergebnissen der Terraingrabung übereinstimmend.

V Ý Z K U M K E L T S K É H O S Í D L I Š T Ě V B O Ř I T O V Ě
V R O C E 1 9 7 5
/ okr. Blansko /

Karel L u d i k o v s k ý, A Ú Č S A V Brno

/ Tab. 9 /

V letošní výzkumné sezoně navázaly terenní práce v trati "Písky" odkryvem 1200 m² na severní okraj dosud prozkoumané plochy. Sídlištní objekty se koncentrovaly především v jižní polovině sprašového až písčitého podloží; severní část poskytla pouze ojedinělé útržky kulturní vrstvy s drobnými keramickými nálezy. Přesto by bylo předčasně vyvozovat z této situace konečné závěry o okraji osady.

Od jižního okraje vybíhala zhruba do jedné čtvrtiny celkově odkryté plochy nepravidelná kra kulturní vrstvy o různé mocnosti. Směrem k severu zvyšovalo se postupně množství nálezů a dosahovalo nejvyšší četnosti při jejím západním okraji, v blízkosti níže popsanych sídlištních objektů.

Pozůstatky sídelních a výrobních staveb se nacházely před linií, rozdělující zkoumanou plochu v severní a jižní polovinu. V jižní části, blíže východního okraje, se nacházela polozemnice Z-5/75, v její těsné blízkosti, směrem k západu, výrobní objekt obdélného tvaru O-1/75 a na jih od ní drobná, mísovitá jamka J-3/75. V poněkud větší vzdálenosti od výrobního objektu O-1 byly zjištěny pozůstatky topného zařízení O-2/75. Celek všech staveb působí dojmem určité komplexnosti, zcela evidentní pokud se týká sta-

veb Z-5 a O-1 a značně pravděpodobný i ve vztahu ke zbývajícím objektům.

Za ústřední stavbu lze považovat do sprašového podloží zahloubenou polozemnici Z-5 s konvexně deformovanou podélnou SSZ stěnou a silně zaobleným VJV nárožím. Vstupní část, připojená na střed JJV stěny je schodovitě zahloubená. Obvodové stěny jámy, sledující svislým zahloubením půdorys dna, jsou o 1/4 až 1/3 jeho rozměrů sešikmeny v nepravidelnou elipsu o rozměrech 5,6 x 4,1 m. Nelze vyloučit, že cílem těchto úprav bylo zvětšit prostorový obsah chaty; tomu by nasvědčovalo i zesílení pilířových opěr hřebenu sedlové střechy K-1 a K-4, usazených do středů kratších stěn, o další opěry K-2 a K-3. Přímo proti vchodu uprostřed chaty vybudované ohniště oválného tvaru mělo tvrdý, pečlivě vyhlazený a do světle šedého a červeného odstínu vypálený povrch. Mísovitá jamka K-5, vyhloubená západně od ohniště, obsahovala popelovitou výplň s velkým množstvím drobných uhlíků a nelze vyloučit, že sloužila jako schránka k uchování žhavých uhlíků pod vrstvou popela k opětovnému rozdmýchání ohně. Funkce podélného žlabu, orientovaného ve směru SSZ-JJV těsně vedle ohniště, není zcela jasná; mohl sloužit stejně dobře k instalaci řemeslnického zařízení jako k základním nosné páteře bariery proti ohni, vchodové konstrukci ap. Východní část podlahy je prostoupena větším množstvím drobných kúlových jamek, které lze spojit nejpravděpodobněji s umístěním ložního prostoru. Funkci dalších zahloubenin K-6 až K-12 lze pouze v některých případech, a to ne zcela jednoznačně, spojit s vazebním nosníkem sedlové střechy. Podélná orientace jámy probíhala ve směru V-Z s odchylkou 16° k severu.

Oproti popsané chatě měla další stavba O-1/75, vzdálená pouze 1,4 m západně od ZJZ kratší stěny Z-5/75, oproti ní o 90° pootočenou podélnou orientaci. Obdélný půdorys měl silně zaoblená nároží. Provedení stavby bylo obdobné jako u chaty Z-5; svislé stěny přecházely ve vyšší poloze v povlně šikmé přechody, které značně zvětšily vlastní horní obrys jámy oproti dnu na 5,95 x 3,6 m. V rovině čistě vypracovaného dna se kumulovala síť drobných kúlových jamek zhruba od středu až k JJV kratší stěně; uprostřed protilehlé SSZ poloviny nacházíme mělkou, mísovitou jamku o \varnothing - 0,36 m. Nejpozoruhodnějším útvarem je 0,6 m široký a pouze 0,1 m oproti hladině dna velmi pečlivě vyhloubený žlab, plynule přecházející v oválné, 0,2 - 0,27 m hluboké, mísovité jamky. Okraj žlabu splývá s VJV delší stěnou; jeho dno je vyhlazeno do vodorovné roviny s přesností, která po proměření nivelačním strojem ukazovala chybu menší než 1 cm. Dosažení této vynikající přesnosti v délce 2,6 m je sice možné pomocí vodní hladiny; otázkou však zůstává důvod k realizaci. Zvláštnost tohoto útvaru a specifičnost jeho vypracování nás nenechává na pochybách, že se jedná o výrobní objekt, řemeslnickou dílnu s dosud neznámou funkcí. Nástroje nebo zbytky materiálu, které by blíže definovaly, o jaký druh výroby jde, obsah objektu neposkytl; nálezy kovových, keramických aj. předmětů jsou natolik obecného charakteru, že na jejich základě nelze dedukovat v tomto směru určitější závěry.

Z dalšího výrobního objektu, vzdáleného 14 m západně od O-1/75, se dochovalo pouze torso topného zařízení. Kry vyhlazeného dna pece se nacházely na podkladě, propáleném do hloubky 0,05 m do oranžově šedého a červeného odstínu, zabudovaného do hnědošedé vrstvy s obsahem popela, jejíž útržky se nacházely i v okolí. Podle stop vypálení lze soudit na kruhový tvar topeniště o \varnothing - 0,8 m, který byl zaklenut pískovcovými kameny v šíři stěny 0,2 - 0,3 m, z níž se část dochovala při SZ okraji. Na tvar objektu, v němž byl krb umístěn, lze usuzovat pouze z útržků ker. zmíněné kulturní vrstvy. Stavba byla zbudována patrně na povrchu, bez výraznějšího zahloubení pod úroveň původního terénu a nelze proto určit její původní obrys. Z nálezů v okolí pece lze uvést železnou rudu, do červena propálené pískovcové kameny a zlomky laténské keramiky.

Interpretace takto torzovitě dochovaného objektu je velmi obtížná. Zlomek železné rudy není pro činnost průkazný, tím spíše, že tvar topného zařízení neodpovídá typům pecí, používaných při zpracování železa. V tomto směru je nutné uvažovat o jiném řemeslném odvětví nebo letní kuchyni.

Výsledky letošní výzkumné sezony opět rozšířily naše poznání pozdnělaténské osady v trati "Písky", u níž se stále výrazněji rýsuje zaměření na řemeslně-obchodní existenční základnu obyvatelstva. Komplex, odkrytý v letošní výzkumné sezoně, lze posuzovat jako určitý architektonicky i organicky spjatý celek v rámci osady. Objekt O-1/75 považujeme za výrobní; jeho interpretaci po stránce funkční je však třeba řešit na základě analogií u příznivějších situací po stránce obsahové náplně.

Celostní struktura keltského osídlení kolem úpatí Chlumů, jak naznačuje objev druhé kovolitecké dílny v trati "Niva", železářský objekt v "Mezichlumí" atp. ukazuje na ústřední význam osady v trati "Písky" okrajovými dílnami, usedlostmi a snad i menšími osadami, propojenými vzájemnou závislostí s centralizujícím jádrem mikroregionu. Význam vnějšího pásma vsí jako agrární základny, úloha lokálních, především rudných nalezišť, obchodních spojů ap. je obsahem sledu otázek a problémů, jejichž řešení mohou podat další výzkumné sezony.

L i t e r a t u r a :

- V. Souchopová - K. Ludikovský, Neolitické a laténské sídliště v Bořitově, okr. Blansko. Sborník OVM Blansko 4-1972, str. 43-49, obr. 1 - 4.
tíž : Laténské sídliště v Bořitově, okr. Blansko. Přehled výzkumů AÚ ČSAV v Brně 1972, Brno 1973, 77 - 79, tab. 72 - 75.
K. Ludikovský, Keltské sídliště v Bořitově, okr. Blansko. Přehled výzkumů AÚ ČSAV v Brně 1973, Brno 1974, 45 - 46, tab. 49.
tíž : Poznatky z další výzkumné sezony na keltském sídlišti v Bořitově, okr. Blansko. Sborník OVM Blansko 5-1973, 71 - 75, obr. 1 - 2.

V. Součepová - K. Ludíkovský, Keltská šperkařská kovolitecká dílna v Bořitově, okr. Blansko. Přehled výzkumu AÚ ČSAV Brno 1974.

K. Ludíkovský, Výsledky výzkumu keltské osady v trati "Písky" u Bořítova v r. 1975, Sborník OVM Blansko 7-1975, v tisku.

Grabung der keltischen Siedlung in Bořítov im Jahre 1975 (Bez. Blansko). Die heutige Grabung knüpfte mit einer 1200 m² umfassenden Abdeckung an den Nordrand der bisher untersuchten Flächen. Von den Siedlungsobjekten, die sich nur in seiner südlichen Hälfte konzentrierten, kann angeführt werden:

Eine Halbschlankform Z-5/75 von rechteckiger Form mit abgerundeten Ecken. Der Eintrittsteil ist an die Mitte der SSO Wand angeschlossen. Die Ränder der Grube sind um 1/4 bis 1/3 oben zu einer schüsselförmigen, unregelmässigen Elipse von 5,6 x 4,1 m erweitert. Direkt gegenüber des Einganges ist in der Mitte des Bodens eine ovale Feuerstelle errichtet, neben dieser in NNW - SSO Richtung ist eine seichte Rinne eingetieft. Als Tragpfosten des Satteldaches können K 1 und K 4 in der Mitte der kürzeren Wände betrachtet werden; als Hilfspfosten vielleicht K 2 und K 3. Die östliche Hälfte des Bodens ist von einem Netz kleiner Pfostengruben durchsetzt. Die Längsorientierung des Baues ist in O-W Richtung mit einer Abweichung von 16° nach Norden situiert.

Objekt O-1/75 war nur 1,4 m westlich von Z-5/75 entfernt und mit seiner Längsorientierung um 90° gegenüber dieser gedreht. Der rechteckige Grundriss hatte stark abgerundete Ecken; die gesamte Durchführung durch die schräge Erweiterung des oberen Randes auf 5,95 x 3,6 m war ähnlich mit Z-5/75. Kleine Pfostengruben konzentrierten sich vor allem im südlichen Teil. Längs der OSO Wands verlief über die gesamte Länge des Baues eine 0,6 m breite und 0,1 m tiefe Rinne, mit schüsselförmigen Eintiefung beendet.

Objekt O-2/75 blieb torsenartig erhalten und man kann es als Überrest eines kreisförmigen Heizraumes im Ø von 0,8 m interpretieren, der mit Sandsteinen in einer Breite von 0,2 - 0,3 m überwölbt war. Der Bau war auf der Oberfläche ohne eine markantere Eintiefung errichtet worden und daher kann man seinen ursprünglichen Umfang nicht bestimmen.

Den Komplex, der in der heurigen Grabungssaison abgedeckt wurde, kann man als eine architektonisch sowie organisch verbundene Einheit im Rahmen der spätlatènezeitlichen Niederlassung in der Flur "Písky" betrachten, bei der sich immer mehr markanter die Einstellung der Bevölkerung auf eine handwerklich-geschäftliche Existenzbasis widerspiegelt. Die gesamte Struktur der keltischen Besiedlung am Fusse des Chlum, wie dies die Entdeckung der zweiten Goldschmiedewerkstätte in der Flur "Niva", das Eisenverhüttungsobjekt in "Mezichlumí" andeutet, weist auf eine Zentralbedeutung der Niederlassung in der Flur "Písky" als zentralisierenden Kern der Mikroregion. Die Bedeutung der äusseren Zone von Niederlassungen als Agrarbasis, die Aufgabe der lokalen Rohstoffquellen usw. ist Inhalt von Fragen, deren Lösung weitere Grabungssaison bringen sollen.

L A T È N E Z E I T L I C H E G R Ä B E R I N N O S I S L A V

/ Bez. Břeclav /

Josef U n g e r, Regionální muzeum Mikulov

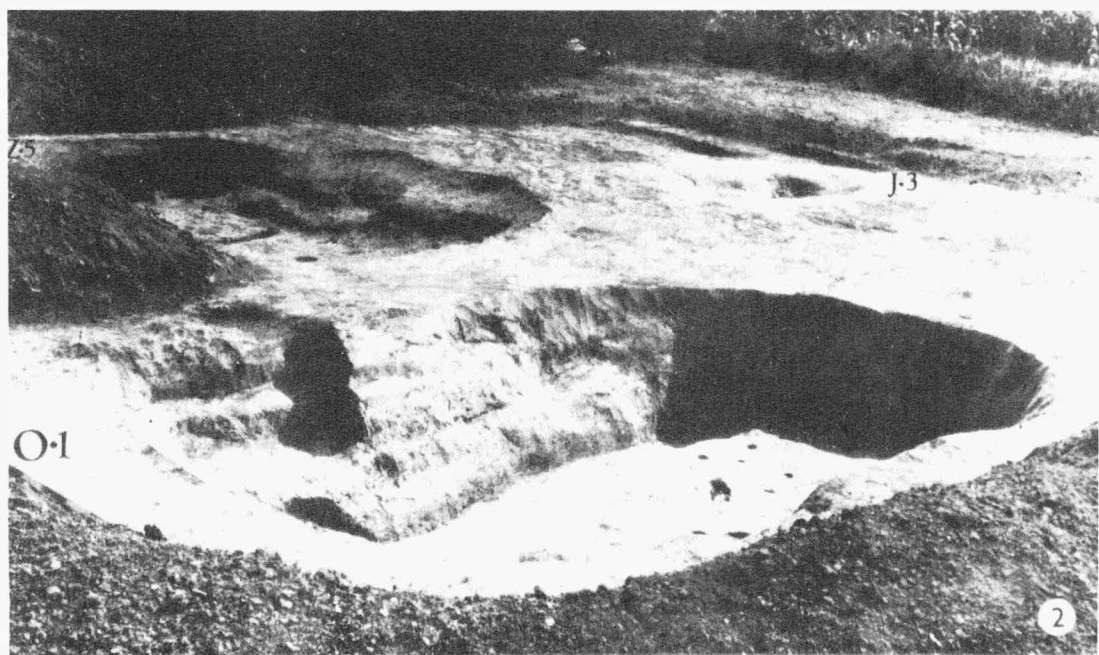
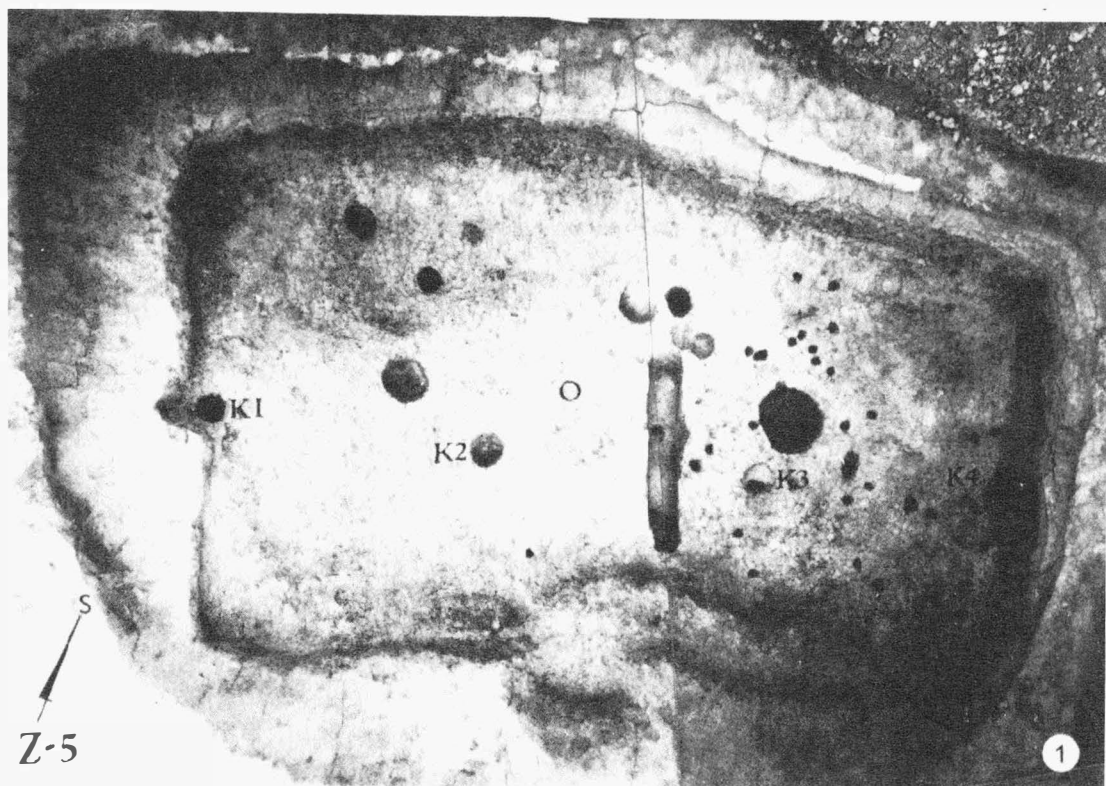
Bei Bauarbeiten in der Gemeinde wurden weitere Gräber zerstört, die zu dem bekannten latènezeitlichen Gräberfeld gehören. J. Tým aus Šakvice gelang es, drei rekonstruierbare und ein nicht rekonstruierbares Gefäss zu bergen. Die Funde wurden dem Museum in Mikulov übergeben.

P O K R A Č O V Á N Í V Ý Z K U M U V T R A T I " P A D Ě L K Y " V K Ř I Ž A N O V I C Í C H U B U Č O V I C

/ okr. Vyškov /

Ivan P e š k a ř, AÚ ČSAV Brno

Během dvou výzkumných sezón v letech 1973 a 1974 byly v trati "Padělky" při jihovýchodním okraji obce zachyceny kromě nálezů z jiných kultur také stopy sídliště z doby římské. Po ukázkách keramických střepů, získaných povrchovým sběrem¹, se ve druhém roce výzkumu podařilo objevit i dva objekty z tohoto období. Nejprve byla odhalena zahloubená spodní část čtyřúhelníkové chaty se šesti kúlovými jamka-

Tab. 9
 Bořtův /okr. Blansko/. Laténské sídliště v trati "Písky". 1 keltská polozemnice č. 5, horizontální fotografie švédskou věží ; 2 pohled na odkrytou plochu od severozápadu. V pozadí Z-5/75, v popředí výrobní objekt O-1/75. - Latenezeitliche Siedlung in der Flur "Písky". 1 keltische Erdhütte /Halbsemljanka/ Nr. 5, Horizontalphoto mit schwedischem Turm ; 2 Ansicht auf die abgedeckte Fläche von Nordwest. Im Hintergrund Z-5/75, im Vordergrund Produktionsobjekt O-1/75.

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejně